

**CENTRALIZĒTĀ EKŠAMENA
LATVIEŠU VALODĀ UN LITERATŪRĀ
2. DAĻAS (RAKSTĪŠANAS) VĒRTĒŠANA**

Methodiskais materiāls

Atbildīgais par izdevumu Kaspars Špūle

ISEC redakcija

Satura rādītājs

Ievads	3
Kas ir domraksts?	4
Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji un to skaidrojums.....	5
2007./2008. mācību gada latviešu valodas un literatūras centralizētā eksāmena skolēnu darbi un to vērtējums	9

Ievads

Metodiskais materiāls par latviešu valodas un literatūras centralizētā eksāmena 2. daļas (rakstīšana) vērtēšanu paredzēts gan skolēniem, kuri jākārto centralizētais eksāmens, gan latviešu valodas un literatūras skolotājiem, kuri vērtē skolēnu darbus.

Metodiskā materiāla pirmajā daļā ir vispārīga informācija par domrakstu veidiem.

Otrajā daļā ir latviešu valodas un literatūras centralizētā eksāmena 2. daļas vērtēšanas kritēriji un to skaidrojums.

Trešajā daļā ir 2007./2008. mācību gada latviešu valodas un literatūras centralizētajā eksāmenā skolēnu uzrakstītie domraksti un to vērtējums. Skolēnu darbu piemēri ir datorsalikumā, saglabājot oriģinālo tekstu, tai skaitā stila un pareizrakstības kļūdas. Metodiskajā materiālā iekļautos skolēnu darbus nevar uzskatīt par paraugiem, vērtēšanai izmantoti dažādas kvalitātes darbi.

Ceru, ka metodisko materiālu izmantos pedagoģiskajā darbā, lai izprastu domraksta veidošanas principus un veicinātu standartizētu vērtēšanu.

Paldies par sadarbību metodiskā materiāla sagatavošanā vērtēšanas ekspertēm Raitai Šūpolai un Aivai Neimanei.

Kaspars Špūle,
Izglītības satura un eksaminācijas centra
speciālists latviešu valodas un literatūras pārbaudes darbu jautājumos

Rīgā, 2009. gada februārī

Kas ir domraksts?

Kas ir domraksts? Pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīcā domraksta jēdziens tiek skaidrots kā skolēna domu rakstveida izklāstījums (*Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca.* – R., 2000. – 41. lpp.).

Šajā rakstu darbu veidā būtiski ievērot visas teksta pazīmes:

- mērķtiecību (stāstījuma sastāvdaļu pakļautību temata atklāsmei);
- sakarīgumu (teksta sastāvdaļu tematisku saistījumu);
- pilnīgumu (plānotā satura pilnīgu īstenojumu);
- pabeigtību (vispārinājumu par analizētajiem jautājumiem).

Domraksta nozīmi jau 20. gadsimta 30. gados akcentējis E. Aistars: “Domraksts ir taisni tas darbs visu pārējo mācības priekšmetu vidū, kas vispilnīgāk attīsta skolēna garīgo aktivitāti, kas māca viņu patstāvīgi domāt, patstāvīgi savas domas organizēt, patstāvīgi kārtot, saskaņot un veidot to daudzpusīgo vielu, ko viņam snieguši pārējie mācību priekšmeti. Nav vairs otra tāda uzdevuma visā skolas darbā, kur skolēns vēl tā tiktu atstāts pats savai ierosmei un paša aktivitātei vielas izkārtošanā un veidošanā.” (Aistars, E. *Latviešu domraksts.* R., 1937. – 14. lpp.)

Arī pētījuma “Skolēnu sasniegumu analīze tekstveidē latviešu valodas un literatūras centralizētajā eksāmenā: situācijas izpēte un ieteikumi” (2007) rezultāti rāda, ka studenti un skolotāji domrakstu uzskata par visnozīmīgāko centralizētā eksāmena sastāvdaļu, jo tajā ir iespējams izteikt individuālo viedokli un radoši izpausties, īstenojot augstāko – pašrealizācijas – vajadzību.

Domraksta veidošanas process integrētā veidā ietver visus izzināšanas līmeņus – zināšanas, dažādas prasmes (piemēram, pareizrakstības, tekstveide), radošo darbību –, kas jāievēro, izmantojot vērtēšanas kritērijus.

Latviešu valodas un literatūras centralizētā eksāmena 2. daļā skolēniem tiek piedāvāti dažādi domrakstu veidi pēc satura:

- literārie domraksti;
- nosacīti brīvie;
- brīvie domraksti.

Literārajos domrakstos uzmanības centrā ir literārs darbs, tā analīze un interpretācija, atklājot rakstītāja attieksmi un izmantojot daiļdarbā paustos argumentus.

Nosacīti brīvā domraksta izveidē svarīgs gan izmantotais daiļdarbs, gan ieinteresēta rakstītāja attieksme. Brīvajā domrakstā galvenokārt tiek atklāta skolēna personība, akcentējot tās savdabību un neatkārtojamību.

Pēc formas domrakstus iedala:

- vēstījums (stāstījums par notikumu);
- apraksts (ārēju pazīmju, būtisku īpašību, noskaņu raksturojums);
- pārspriedums (pausta attieksme, vērtējums, secinājumi).

Ja pamatskolas klasēs vairāk raksta 1. un 2. veida domrakstus, tad vidusskolā galvenā uzmanība tiek pievērsta pārspriedumam. Šajā domraksta veidā tiek aplūkotas personiski un sabiedriski aktuālas problēmas, atklājot skolēnu attieksmi, argumentus un vērtējumu.

Pedagoģi mācību procesā pilnveido visu domrakstu veidu rakstītprasmi, bet latviešu valodas un literatūras centralizētajā eksāmenā tiek pārbaudīta prasme veidot sarežģītāko domrakstu veidu – pārspriedumu –, plānveidīgi izteikt viedokli un argumentus atbilstoši literārās valodas normām.

Tā kā literatūra ir viens no sabiedrības vērtības veidojošiem resursiem, tad ir svarīgi visos domrakstu veidos paust savu personisko attieksmi, atklājot vērtību sistēmu.

Būtiski, lai pārspriedumā atklātās idejas būtu svarīgas pašam rakstītājam, nevis skolēns paustu tikai vispārzināmas frāzes.

Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji un to skaidrojums

Latviešu valodas un literatūras centralizētā eksāmenā 2. daļas (rakstīšanas) vērtēšanā izmanto kritēriālo vērtēšanu (skat. Pārsprieduma vērtēšanas kritēriju tabulu). Skolēns, izpildot 2. daļas uzdevumu, var maksimāli iegūt 34 punktus.

Pirmais kritērijs – saturs

Pārsprieduma saturu vērtē pēc diviem rādītājiem: temata izpratne un argumentācija (10 punkti).

Temata izpratne – skolēna prasme izteikt patstāvīgas domas, kas izpaužas oriģinālos spriedumos, atziņās un vērtējumā. Darbs ir radošs.

Ja temats ir izprasts, ir izteiktas patstāvīgas domas, darbā ir oriģināli spriedumi, atziņas, vērtējums, pārspriedums ir radošs, tad skolēns saņem **5 punktus**.

Ja darbs atbilst tematam un ir atsevišķas nozīmīgas, patstāvīgas domas, bet spriedumi, atziņas, vērtējums neliecina par temata izpratni kopumā, darbā pietrūkst radošuma un oriģinalitātes, tad skolēns saņem **4 punktus**.

3 punktus skolēns saņem, ja ir daļēji atklāts temats, tas sašaurināts vai paplašināts. Darbā vērojama novirze no temata, arī vienpusīga, fragmentāra pieeja galveno problēmu risinājumam. Spriedumi ir trafareti vai to nav.

Ja darbā neparādās skolēna individualitātes izpausmes, tad problēmas izklāsts kļūst bezpersonisks, kas norāda uz temata virspusēju sapratni. Skolēns saņem **2 punktus**.

Ja saturs pilnībā neatbilst tematam (darba pamatā ir cits problēmas pieteikums un risinājums) vai arī ja pārspriedums ir pārspīlēti emocionalizēts, skolēns saņem **1 punktu**. Šāds vērtējums ir arī tajā gadījumā, ja ir temata vulgarizācija.

Mācību procesā uzmanība jāpievērš:

- prasmei izvēlēties tematu – skolēnam ir jābūt skaidrai tematā ietvertajai problēmai, jo tikai tad izdosies paust patstāvīgas domas, atziņas un vērtējumu;
- prasmei izteikt vērtējumu, kas pamatots ne tikai uz personisko pieredzi, bet atklāj arī indivīda spēju izvēlēties un izprast notikumus no plašāka skatpunkta;
- prasmei spriest patstāvīgi, lai izvairītos no trafaretiem spriedumiem un saukļiem, jo tie darbu padara bezpersonisku.

Argumentācija ir mērķtiecīgi izvēlēts faktu materiāls, lai pārliecinoši atklātu un pierādītu izvēlēto tematu. Argumentācija ir saistīta ar indivīda vērtībām, to hierarhiju, prasmi šīs vērtības atspoguļot savā darbā.

5 punktus skolēns saņem, ja viņš ar mērķtiecīgi izvēlētu faktu materiālu spēj atklāt un pierādīt tematu. Argumenti atklāj indivīda vērtību sistēmu un tās nozīmi viņa dzīvē.

Izmantotie fakti savu spriedumu argumentēšanai parāda, ka skolēns prot orientēties izvēlētajā tematā. Ja ir izmantoti dažādi fakti spriedumu pamatošanā, bet pietrūkst mērķtiecības šo faktu atlasē (kāpēc konkrēts fakts tiek izmantots), tad vērtējums – **4 punkti**.

3 punktus skolēns saņem, ja izmantotie fakti nav pārliecinoši spriedumu pamatošanai. Skolēns pieļāvis 1–2 (vērtētājam objektīvi konstatējamās) faktu kļūdas.

Ja darbā ir vispārīgi spriedumi, maznozīmīgi fakti, skolēns iegūst **2 punktus**. Argumentācijā pieļautas 3–4 (vērtētājam objektīvi konstatējamās) faktu kļūdas.

Ja pārspriedumā dominē vispārīgi spriedumi, kas nav saistīti ar konkrētiem faktiem, minētie fakti ir nenozīmīgi, tad skolēns saņem **1 punktu**.

Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji centralizētajā latviešu valodas un literatūras eksāmenā 12. klasei (maksimālais punktu skaits 34)

P	Saturs		Kompozīcija			Vārdu krājums	Stils
	Temata izpratne	Argumentācija	K1 Apjoms	K2 Rinkopas	K3 Secīgums		
5	Temats izprasts, patstāvīgas domas, radoši, oriģināli spriedumi, atziņas, vērtējums.	Skolēns ar mērķtiecīgi izvēlētu faktu materiālu spēj atklāt un pierādīt izvēlēto tematu, 1 no tiem plaši atklāts, 2–3 minēti.					
4	Saturs atbilst tematam, atsevišķas nozīmīgas, patstāvīgas domas, spriedumi, atziņas, vērtējums.	Izmantotie fakti savu spriedumu argumentēšanai parāda, ka skolēns prot orientēties izvēlētajā tematā. 1–3 minēti.					Darbā ievērots vienots stils, nav stila kļūdu.
3	Daļēji atklāts temats, tas sašaurināts vai paplašināts, novirze no temata, vienpusīga, fragmentāra pieeja galveno problēmu risinājumam, nav savu spriedumu vai arī daļēji, neveikli (trafāreti spriedumi).	Izmantotie fakti nav pārliecinoši spriedumu pamatošanai. 1–2 faktu kļūdas.			Darba kompozīcija pilnībā atbilst pārsprieduma uzbūvei, mērķtiecīgi atklāta doma.	Tematam atbilstoša valoda, pamatota vārdu izvēle, daudzveidīgas, saturam pakārtotas teikuma konstrukcijas.	1–3 stila kļūdas.
2	Temata virspusēja sapratne, novirze no temata, bezpersonisks darbs.	Vispārīgi spriedumi, maznozīmīgi fakti, 3–4 faktu kļūdas.	Ir ievērots noteiktais apjoms.	Ievērotas rindkopas.	Darbs plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē, nepamatoti plašs ievads, trūkst nobeiguma, nav virsraksta u. c.	Tematam atbilstoša valoda, pamatā gramatiski pareizi veidoti dažādu konstrukciju teikumi.	4–7 stila kļūdas.
1	Saturs neatbilst tematam, temata vulgarizācija.	Vispārīgi spriedumi, kas nav saistīti ar konkrētiem faktiem, fakti ir nenozīmīgi.	Darba apjoms par mazu (50%) vai par lielu (130%).	Daļēji ievērotas vai nav ievērotas rindkopas.	Darbam nav plānveidīgas uzbūves	Ierobežots vārdu krājums un lietojums, vienvērtīgas konstrukcijas teikumi.	8–10 stila kļūdas.
0	Ja darba apjoms līdz 115 vārdiem, darbu nevērtē.						11 un vairāk stila kļūdu.

Ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	15 un vairāk kļūdu	14	13	11–12	9–10	7–8	5–6	3–4	2	1	–

Mācību procesā uzmanība jāpievērš:

- faktu mērķtiecīgai atlasei, kas der savu spriedumu pamatošanai un apliecina skolēna izpratni par tematu, kā arī pauž viņa vispusīgas zināšanas;
- jāmudina skolēni par faktu materiālu izmantot literatūras zināšanas – daiļliteratūra ir bagāts faktu materiāls;
- spējai izprast nozīmīgus un maznozīmīgus faktus;
- jāmacās izvairīties no vispārinājumiem.

Otrais kritērijs – kompozīcija

Pārsprieduma kompozīciju vērtē trijos rādītājos: K1 (apjoms), K2 (rindkopas) un K3 (secīgums) (7 punkti).

Apjoms – pārspriedumā noteiktais vārdu skaits. Ievērots noteiktais (350–400 vārdi) darba apjoms – **2 punkti**. Ja pārsprieduma apjoms ir par mazu (līdz 50% jeb 116–200 vārdi) vai arī par lielu (virs 130% jeb 520 vārdiem), skolēns saņem **1 punktu**. Ja skolēna rakstu darbā ir līdz 115 vārdiem, tad **darbu nevērtē** – skolēns iegūst **0 punktu par šo daļu**.

Rindkopa – teksta daļa no vienas atkāpes līdz otrai, kurā izteikta viena doma. Tiek vērtēts darba daļējums rindkopās. **2 punktus** skolēns saņem, ja visā darbā ir ievērots daļējums rindkopās. Jāatceras, ka pārsprieduma galvenā daļa – iztirzājums – sastāv no vairākām rindkopām, bet skolēns bieži tās neatdala. Vērojama tendence nolīdzināt kreiso malu, neveidojot atkāpes. Jaunu domu skolēns iesāk jaunā rindā, bet atkāpes nav. Ja skolēns pieļāvis kādu no šīm kļūdām, vērtējumā saņem **1 punktu**.

Secīgums – prasme mērķtiecīgi atklāt domu, ievērojot kompozīcijas un pārsprieduma uzbūves nosacījumus.

3 punktus skolēns saņem, ievērojot darba kompozīcijas un pārsprieduma uzbūves nosacījumus, kas raksturo prasmi mērķtiecīgi atklāt domu.

Ja skolēns ir precīzi ievērojis pārsprieduma kompozīcijas noteikumus (ievērots noteiktais apjoms, ievērotas rindkopas, mērķtiecīgi atklāta doma), bet nav darba sākumā uzrakstījis virsrakstu, maksimālais punktu skaits – **2 punkti**.

Ja kompozīcijā ir nesamērīgs daļu apjoms – garš ievads un/vai īss nobeigums vai arī tā nav, tad skolēns saņem **2 punktus**.

Ja darbam nav plānveidīgas uzbūves – nav ievēroti tekstveides principi, doma izteikta haotiski –, skolēns saņem **1 punktu**.

Mācību procesā uzmanība jāpievērš:

- plānošanas nozīmei domas mērķtiecīgā virzībā;
- tekstveides principu stingrā ievērošanā, daļu apjoma (ievads, iztirzājums, nobeigums) samērībā;
- rakstu darba kultūrai – salasāms rokraksts, saprotami svītrojumi un labojumi.

Trešais kritērijs – vārdu krājums, teikuma konstrukcijas

Vārdu krājums – tematam atbilstoša valoda, pamatota vārdu izvēle.

Teikuma konstrukcijas – mērķtiecīgi lietotas un pakārtotas saturam. Tās ir daudzveidīgas un ļauj precīzi uztvert izteikto domu.

3 punktus skolēns saņem, ja viņš savas domas izsaka tematam atbilstošā valodā, vārdu izvēle ir pamatota, teikuma konstrukcijas ir pakārtotas saturam, tās ir daudzveidīgas.

Ja pārspriedumā lietota tematam atbilstoša valoda un kļūdas dažādu konstrukciju teikumos netraucē uztvert galveno domu, skolēns saņem **2 punktus**.

Ierobežots vārdu krājums un lietojums, kā arī vienvēidīgas konstrukcijas teikumi pārspriedumā ļauj skolēnam iegūt **1 punktu**.

Mācību procesā uzmanība jāpievērš:

- valodas lietojumam atbilstoši tematam, pamatotai vārdu izvēlei;
- daudzveidīgu teikumu konstrukciju lietojumam, kas sekmē satura izklāsta precizitāti.

Ceturtais kritērijs – stils

Stils – valodas izteiksmes līdzekļu lietošanas paņēmieni kopums; izteiksmes īpatnības.

Vērtē atbilstoši kritēriju tabulai, summējot kļūdas. Pārspriedumā ir jābūt ievērotam vienotam stilam. Lai iegūtu maksimālo punktu skaitu šajā kritērijā, nav pieļaujama neviena stila kļūda.

Visbiežāk pieļautās stila kļūdas:

- vārddarināšanas kļūdas;
- vietniekvārdu lietojuma kļūdas;
- sinonīmu lietojuma kļūdas;
- bieža vārdu atkārtošana;
- neatbilstošas nozīmes vārda izvēle;
- neliterāru leksikas slāņu lietojums (vulgārismi, žargons, barbarismi);
- trafaretas (tukšas) frāzes vai netrāpīga vārda izvēle;
- gleznaini pārspīlējumi;
- liekvārdība;
- neloģiski izveidots teikums;
- teikuma daļu nemotivēta nodalīšana;
- personas nemotivēta maiņa teikuma ietvaros;
- neatbilstošs saistīšanas līdzeklis (vārdu savienojums, teikuma daļas);
- liekas teikuma daļas.
- citu valodu ietekmē radušās neveiklas konstrukcijas;
- vārdu savienojuma ar prievārdu nepareizs saistījums;
- nepareizs pārvaldījums (ģen. nelietošana).

Vērtējot pārspriedumus, precīzi jānošķir stila vai ortogrāfijas kļūdas. Neprecīzi nosakot kļūdu veidu, tiek ietekmēts darba vērtējums.

Piektais kritērijs – ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas

Ortogrāfija – pareizrakstība.

Interpunkcija – pieturzīmju lietošana.

Vērtē atbilstoši kritēriju tabulai, summējot ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas kopā. Skolēns šajā kritērijā var maksimāli iegūt 10 punktus, ja nav nevienas ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas.

Par viena veida kļūdām (kļūdas, kuras darbā skaita tikai vienu reizi) uzskata:

- konkrēta iesprauduma neatdalīšanu tekstā;
- vārdus, kuri tekstā minēti vairākkārt un tajā atkārtojas viena un tā pati kļūda (piemēram, piedēkļu, piedēkļu pareizrakstība);
- vienas saknes vārdu regulāra atkārtošana.

Mācību procesā skolēnu uzmanība jāpievērš rakstu kultūrai.

2007./2008. mācību gada latviešu valodas un literatūras centralizētā eksāmena skolēnu darbi un to vērtējums

Skolēns A

Es gribu, lai mani sadzird.

Es gribu, lai mani sadzird visi, kas dzīvi ir redzējuši tikai krāsainu. Es gribu, lai mani sadzird visi tie, kas dzīvo savā mazajā iedomu pasaulītē, veidojot ilūzijas par laimīgu un skaistu dzīvi, kas reiz pienāks. Gribu, lai sadzird tie, kas domā, ka šo laimīgo dzīvi, kāds viņiem sniegs. Viņi dzīvo cerībās, neredzot melus, strīdus, nodevību. Protams es atzīstu to, ka kādam ir veicies šajā dzīvē un viņam tā ir krāsaina, laimīga, pilna mīlestības. Viņa dzīvē nav melu, nav nodevības un nav nepiepildītu cerību. Taču šādu cilvēku nav daudz. Visiem pārējiem būtu jāsaprot, ka dzīve nav tikai krāsaina. Tai ir arī tumša un drūmā puse, kurā cilvēki ir samierinājušies ar realitāti, samierinājušies ar lauztajām cerībām un ir bezspēcīgi kaut ko mainīt. Viņi ir nokausēti ilgajās cīņās par taisnību, personīgo neatkarību, par saviem sapņiem un labu dzīvi. Viņi ir piedzīvojuši visu – nodevību, melus, strīdus un netaisnību. Šo cilvēku cerības un mērķi tika atņemti. Šie cilvēki ir morāli sakauti. Viņi vairs nav spējīgi dzīvot, bet gan tikai eksistēt un šī eksistence viņus pamazām ved nebūtībā. Gribu, lai visi šie cilvēki aptver reālo dzīvi un saprot, ka tā nav tikai krāsaina, bet arī tumša un drūma. Gribu, lai saprot, ka tikai viņi ir savas dzīves un likteņa veidotāji, un ka neviens viņu sapņus un cerības nepiepildīs. Gribu, lai viņi saprot, ka viņi var uzticēties tikai paši sev un nevienam citam. Gribu, lai viņi saprot, ka pat mīlestība ir ilūzija, kurā tu esi laimīgs un tev vairs neko citu nevajag kā tikai cilvēku, ko tu mīli. Šiem cilvēkiem ir jāsaprot, ka jāsak cīņa par savu dzīvi un laimi un, kad šo laimi viņi sasniegs, lai viņi neaizmirst, ka dzīvei ir arī tumša puse.

(278 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	3	Daļēji atklāts temats, tas sašaurināts, vienpusīga pieeja galveno problēmu risinājumam.
Argumentācija	1	Vispārīgi spriedumi, kas nav saistīti ar konkrētiem faktiem.
Apjoms	2	80% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	1	Rindkopas nav ievērotas.
Secīgums	1	Darbam nav plānveidīgas uzbūves.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	2	Tematam atbilstoša valoda, pamatā gramatiski pareizi veidoti dažādu konstrukciju teikumi.
Stils	2	7 stila kļūdas.
Ortogrāfija un interpunkcija	6	1 ortogrāfijas kļūda. 5 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	18	53% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā**Ortogrāfijas kļūda****1. ciņa****Interpunkcijas kļūdas**

1. *.. kas domā, ka šo laimīgo dzīvi, kāds viņiem sniegs.*
2. *Protams __ es atzīstu to..*
3. *Viņi vairs nav spējīgi dzīvot, bet gan tikai eksistēt __ un šī eksistence viņus pamazām ved nebūtībā.*
4. *Gribu, lai saprot, ka tikai viņi ir savas dzīves un likteņa veidotāji, un ka neviens viņu sapņus un cerības nepiepildīs.*
5. *Šiem cilvēkiem ir jāsaprot, ka jāšāk ciņa par savu dzīvi un laimi __ un , kad šo laimi viņi sasniegs..*

Stila kļūdas

1. *..mazajā.. pasaulītē..*
2. *..cilvēki.. ir samierinājušies ar lauztajām cerībām un ir bezspēcīgi kaut ko mainīt.*
3. *Viņi ir nokausēti ilgajās cīņās par taisnību, personīgo neatkarību, par saviem sapņiem un labu dzīvi.*
4. *Viņi ir piedzīvojuši visu.. un mērķi tika atņemti.*
5. *..un šī eksistence viņus pamazām ved nebūtībā.*
6. *Gribu, lai visi šie cilvēki aptver reālo dzīvi..*
7. *Gribu, lai viņi saprot.. ilūzija, kurā tu esi laimīgs..*

Skolēns B***Es gribu, lai mani sadzird.***

Apstāties pie loga un palūkoties kā garām pāiet... paskrien... aizjoņo... nozib.pasaule – viens solis, divi, trīs. Diena, nakts, diena... Piedzimst, nomirst. Iemīlas, sķiras. Viena mašīnu plūsma, tad otra. Viens vārds, divi, trīs. Pateikt vienu vārdu, izteikt vienu domu un ļaut tai tikt ierakstītai bezgalības un Visuma informācijas ķēdē. Atliek vien domāt domu vai teikt vārdu, lai tas paliktu iesaldēts vienā īsā un niecīgā mirklī. Bet nepietiek jau ar vienu mirkli, gribas, lai paliek citu prātā, gribas, lai viena doma raisa nākamo, gribas, lai sadzird.

Var atkārtot un atkārtot, ka 21.gadsimts ir nežēlīgs savā ātrumā, vienlīdzībā un vienaldzībā. Banāli! Banāli, bet tomēr Rietumu civilizācijas 21.gs. patiesība. Un kā, šai zvaigžņu putekļu ātrumā, lai pasaka kaut ko, kas paliks? Un, ja izlem teikt, tad kas gan vērtīgs būtu sakāms?

Lai gan mūsdienās daudz tiek runāts par to, ka cilvēki, dzīvojot skrejošu dzīvi urbanizētajos džungļos, ir zaudējuši dažas īpašības, kas agrāk tiem bijušas raksturīgas, piemēram, līdzjūtību, iecietību, tomēr šādu apgalvojumu nevar un nedrīkst attiecināt uz visiem, kas pakļauti urbānā dzīvesstila diktatūrai. Šodienas rafinētajā racionalitātē un steigā, kurā cilvēki skrien, neredzot sev apkārt neko, gluži kā pajūga zirgi ar klapēm, ir palikuši, un rodas jauni cilvēki, kurus vēl var dēvēt par cilvēkiem, nevis par mehāniskām lēllēm. Un šie cilvēki, kas vēl ir cilvēki, meklē ceļu, lai liktu citiem sevi sadzirdēt. Viņi vēlas parādīt, ka ne vienmēr cilvēkam jāpaliek iekļautam rāmjos un mūsdienu galma etiķetes robežās, ka vēl ir iespējama spontāna, ne ar ko nepamatota rīcība. Lai varētu nodot savu vēstījumu arī pārējiem, mūsdienās ir izveidojies flešmobs. Arī šo parādību, tāpat kā hepeningus un performances, varētu piedēvēt postmodernisma kultūras izpausmēm.

Flešmobs ir akcija, par kuru vienojas vairāki savā starpā pazīstami cilvēki vai pilnīgi sveši cilvēki ar interneta starpniecību. Tiek norunāts laiks, vieta un rīcība. Rīgā rīkotajos flešmobos tika gan dejots uz ielas, gan vienkārši sastingts vai tika apskauti citi garāmejoši cilvēki. Flešmoba mērķis? Parādīt citiem, ka nav jāpakļaujas nerakstītiem likumiem, ka ir iespējams darīt ko vēlas.

Flešmobi ir piemērs tam, ka ir iespējams protests, sauciens pret steigu, racionālismu, tomēr sarežģītāk likt sabiedrībai sevi saklausīt tad, kad ir vēlēšanās un nepieciešamība izteikt protestu pret to, ka cilvēki ir kļuvuši auksti viens pret otru, ka zūd cieņa, ka pār visu dominē vienaldzība.

Vīrs var nogalināt savu sievu, un, pēc šī notikuma, kaimiņi teiks: “Jā, viņš mēdza savu sievu sist, bija nepamatoti greizsirdīgs, solījies viņu arī nogalināt. Visi par to zināja.” Visi zināja, bet neviens neko pat nemēģināja darīt. Kāpēc? Nav jau viņu darīšana.

Mazs bērns stāv ielas vidū un raud – pazaudējis mammu. Bet, varbūt, viņa māte ir pazaudējusi viņu? Neviens neapstājas un nemēģina bērnam palīdzēt. Nav jau viņu darīšana.

Bet ko lai saka par bērnu un vecāku attiecībām vispār?

Galvenais ir nosēdināt bērnu televizora priekšā vai nopirkt elektronisko mantiņu – galvenais, lai liek vecākiem mieru.Un, kas vispār ir pasakas pirms gulētiešanas?

Kā lai pārmet cilvēkiem necilvēcību? Vai ir tiesības to pārmet? Ir viegli ieraudzīt skabargu cita acī.

Pasaule pazibēs garām, un vārds paliks tikai mirklis, tikai smilšu grauds. Vai ir nozīme ko teikt, ja viss paliek mirklī? Ir! Bet, protams, savādāk tā būtu necilvēcība. Ir jāturpina teikt, kliegt, kā vari, kā vien māki, jo varbūt kāds tomēr sadzirdēs. Jā, sadzirdēs! Jau sadzird. Jūs, kas lasa. Jūs, taču sadzirdat? Saklausāt?

(528 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	5	Temats izprasts, patstāvīgas domas, radoši, oriģināli spriedumi, vērtējums.
Argumentācija	4	Izmantotie fakti savu spriedumu argumentēšanai parāda, ka skolēns prot orientēties izvēlētajā tematā.
Apjoms	1	132% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	2	Ir ievērotas rindkopas.
Secīgums	2	Darbs plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	3	Tematam atbilstoša valoda, pamatota vārdu izvēle, daudzveidīgas, saturam pakārtotas teikumu konstrukcijas.
Stils	0	19 stila kļūdas.
Ortogrāfija un interpunkcija	5	1 ortogrāfijas kļūda. 6 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	22	65% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā

Ortogrāfijas kļūda

1. *sķiras*

Interpunkcijas kļūdas

1. *Apstāties pie loga un palūkoties __ kā garām pāiet..*
2. *Un kā, šai zvaigžņu putekļu..*
3. *..zvaigžņu putekļu ātrumā, lai pasaka kaut ko, kas paliks?*
4. *..ka ir iespējams darīt __ ko vēlies.*
5. *Vīrs var nogalināt savu sievu, un, pēc šī notikuma, kaimiņi teiks..*
6. *Bet, varbūt, viņa māte ir pazaudējusi viņu?*
7. *Un, kas vispār ir pasakas pirms gulētiešanas?*
8. *Jūs, taču sadzirdat?*

Stila kļūdas

1. *..ļaut tai tikt ierakstītai*
2. *..domāt domu..*
3. *..nepietiek jau ar vienu mirkli, gribas, lai paliek citu prātā..*
4. *Banāli, bet tomēr Rietumu civilizācijas 21. gs. patiesība.*
5. *..lai pasaka kaut ko, kas paliks?*
6. *Lai gan mūsdienās daudz tiek runāts par to, ka cilvēki, dzīvojot skrejošu dzīvi..*
7. *..gluži kā pajūga zirgi ar klapēm, ir palikuši, un rodas jauni cilvēki..*
8. *Un šie cilvēki, kas vēl ir cilvēki, meklē ceļu, lai liktu citiem sevi sadzirdēt.*
9. *Viņi vēlas parādīt, ka ne vienmēr cilvēkam jāpaliek iekļautam rāmjos un mūsdienu galma etiķetes robežās..*
10. *..tika gan dejots uz ielas, gan vienkārši sastingts..*
11. *..jāpakļaujas nerakstītiem likumiem..*
12. *..sauciens pret steigu..*
13. *Flešmobs..flešmobs..flešmoba..*
14. *..cilvēki ir kļuvuši auksti viens pret otru..*
15. *Un, kas vispār ir pasakas pirms gulētiešanas?*
16. *Bet ko lai saka par bērnu.. Bet, protams..*
17. *..un vecāku attiecībām vispār?*
18. *..viss paliek mirklī?*
19. *..savādāk tā būtu necilvēcība.*

Skolēns C

Es gribu, lai mani sadzird.

Manā dzimtenē Latvijā ir daudz notikumu gan politisku, gan reliģisku, gan ekonomisku, gan sabiedrisku. Pārsvarā ir kāds, kurš šos notikumus izraisa, kāds kas tos turpina un kāds kas tos beidz, bet tā līdz galam attiecīgo notikumu neviens neatrisina.

Pa radio allaž var dzirdēt par kādu politisku afēru, kas beidzas ar sabiedrības protestiem. Par dažādiem gājieniem, piemēram "Prego" gājiens, kas izraisa gan sabiedrības, gan reliģisko cilvēku diskomfortu. Tādeādi atkal ir kāds mītiņš, huligānisms, rupjas runas un neadekvāti darbi.

Dažkārt liekas, ka Latvijā likumi uz attiecīgo sabiedrības daļu – politiķiem neattiecas, jo tautai tā jau plaši zināmas lietas, kā naudas norakstīšana, lai kādu pirti varētu deputāts pie mājas uzbūvēt u.t.t. Šādu izdarību ir daudz un pat vainīgie ir zināmi, bet sodu neviens nesaņem un ja saņem tad tas ir tikai simbolisks.

Par dažādām nejausām sakritībām cenas precēm tiek paaugstinātas, piemēram maizei. Pāris gadus atpakaļ dēļ sliktiem laika apstākļiem gan Polijā, gan Vācijā nebija laba graudu raža, tādeādi nebija importa graudu. Tādēļ maiznīcām un miltu ražotājiem nācās pirkt graudus no vietējiem zemniekiem. Graudiem cenas bija augstas, tādeādi palielinājās maizes cena. Šogad atkal ieveda importa graudus, kas nemaksā tik dārgi un maizes pašizmaksa ir lētāka, bet veikalā cenas nekļuva mazākas.

Eiropa aizlieda audzēt cukurbietes un Latvijas valdība rāmi piekrita tam. Tas bija nejaun tapēc, ka Latvijas cukurfabrikas bija kaitīgas dabai, bet gan tapēc, lai Eiropas lielvalstis varētu atbrīvoties no sava cukura pārpalikuma. Šis aizliegums uztaisīja lielu robu valsts kasē, bet tas jau visiem vienalga. Vieglāk jau ir runāt, ka naudas nav.

Ja vien man būtu kāda iespēja ko mainīt, tad noteikti es gribētu tikai to, lai cilvēki mainītu savus uzskatus, lai vairāk domātu, kas ir pareizi un kas ir nepareizi. Es gribētu lai cilvēki būtu tādi, kā bija pirms gadiem 90. Tādi, kuri darītu visu, lai tik vien vide, kur pašiem jādzīvo būtu labklājīgāka. Tajā laikā cilvēki saprata, ka pasaulē ir trīs galvenās lietas – nauda, slava un gods. Visi toreiz centās dzīvot tā, lai viņu sirdsapziņa būtu tīra.

Nevienam no šiem cilvēkiem nevajag garas debates, lai viņu uzskatus un rīcību mainītu, nevajag viņus fiziski iespaidot. Lai viņus manītu atliek vien piespiest viņus ieklausīties veselajā saprātā, kur kā par nelaimi ir paņēmis garu atvaļinājumu.

Ja man būtu iespēja ko mainīt, tad gribētos lai viņi saprot, ka viss ar laiku tā pat atklāsies un nejaun viņus vainos, bet gan viņu bērņus.

Žēl, ka viņi neklausās apkārtējos un žēl, ka katrs mēs vienatne nespējam notikumus mainīt.

(398 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	2	Temata virspusēja sapratne, novirze no temata. Rakstītājs neatklāj, kas būtu tas, kas jāsadzird viņa teiktajā. Tikai pārsprieduma beigu daļā izskan frāze: “ <i>Ja vien man būtu kāda iespēja ko mainīt..</i> ”
Argumentācija	2	Pārspriedumā izmantoti vispārīgi spriedumi, faktu materiāls nespēj atklāt un pierādīt izvēlēto tematu.
Apjoms	2	100% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	2	Ir ievērotas rindkopas.
Secīgums	2	Darbs ir plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē. Vietām vājš saistījums starp rindkopām.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	1	Kaut arī tekstā ir dažādu konstrukciju teikumi, tomēr vārdu krājums ierobežots, tā lietojums sagādā grūtības atsevišķu domu uztverē.
Stils	0	21 stila kļūda.
Ortogrāfija un interpunkcija	0	6 ortogrāfijas kļūdas. 18 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	11	32% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā

Ortogrāfijas kļūda

1. *tādeādi*
2. *aizlieda*
3. *nejau*
4. *manītu (mainītu)*
5. *tā pat*
6. *vienatne*

Interpunkcijas kļūdas

1. *..daudz notikumu __ gan politisku, gan reliģisku..*
2. *..kāds __ kas tos turpina .. kāds __ kas tos..*
3. *..kāds.. __ un.kāds..*
4. *..piemēram __ “Prego”..*
5. *..uz attiecīgo sabiedrības daļu – politiķiem __.neattiecas..*
6. *u.t.t.*
7. *Šādu izdarību ir daudz __ un pat vainīgie ir zināmi..*
8. *..sodu neviens nesāņem __ un.. tad tas ir..*
9. *..un __ ja saņem __ tad tas ir..*
10. *..piemēram __ maizei..*
11. *..nemaksā tik dārgi __ un maizes pašizmaksa ir..*
12. *..audzēt cukurbietes __ un Latvijas valdība..*
13. *Es gribētu __ lai..*
14. *..vide, kur pašiem jādzīvo __ būtu..*
15. *Lai viņus manītu __ atliek vien..*
16. *..kur __ kā par nelaimi __ ir paņēmis..*
17. *..gribētos __ lai viņi saprot..*
18. *Žēl, ka viņi neklausās apkārtējos __ un žēl..*

Stila kļūdas

1. *..daudz notikumu gan politisku, gan reliģisku, gan ekonomisku, gan sabiedrisku.*
2. *..bet tā līdz galam attiecīgo notikumu neviens neatrisina.*
3. *Pa radio..*
4. *Dažkārt liekas, ka Latvijā likumi uz attiecīgo sabiedrības daļu- politiķiem.neattiecas..*
5. *..jo tautai tā jau plaši zināmas lietas, kā naudas norakstīšana..*
6. *Šādu izdarību ir daudz..*
7. *Par dažādām nejaušām sakritībām cenas precēm tiek paaugstinātas..*
8. *Pāris gadus atpakaļ..*
9. *..dēļ sliktiem laika apstākļiem..*
10. *..nebija laba graudu raža..*
11. *..nācās pirkt..*
12. *..pašizmaksa ir lētāka..*
13. *..cenas nekļuva mazākas..*
14. *..aizliegums uztaisīja lielu robu valsts kasē..*
15. *..mainīt, tad noteikti es gribētu tikai to, lai cilvēki mainītu savus..*
16. *..tādi, kā bija pirms gadiem 90.*
17. *..lai tik vien vide, kur pašiem jādzīvo būtu labklājīgāka.*
18. *..lai viņu uzskatus un rīcību mainītu, nevajag viņus fiziski iespaidot. Lai viņus manītu atliek vien piespiest viņus ieklausīties.*
19. *..saprātā, kur.. paņēmis garu atvaļinājumu.*
20. *..gribētos,lai viņi saprot, ka viss.. atklāsies.. viņus vainos, bet gan viņu bērņus..*
21. *..žēl, ka katrs mēs vienatnē nespējam notikumus mainīt.*

Skolēns D

Es gribu, lai mani sadzird.

Es stāvu pie pasaules malas vai cilvēku pulī, tam nav nozīmes. Es bļauju, cik mana vājā elpa ļauj, bet dzirdu tikai savu atbalsi. Es gribētu lidot kā putni, bet zinu, ka debess plašumi nepieder man. Kad es stāvu spoguļa priekšā, beidzot zinu – kāds manī klausās.

Šodien ceļos līdz ar gaismu, jūtu pakrūtē kaut kas ieduras, mazliet sāp, bet ātri pāriet. Skatos, ka māte arī jau augšā, eju stāstīt savu sāpi, bet vienīgais, ko saņemu pretī ir vārdi, kam ir tūkstoš pielietojumu, tikai ne šodien un ne tagad. Es jūtu – mani nedzird. Tikpat labi es varētu runāt ar mašīnu, kurai ir ieprogrammētas atbildes. Man šķiet, es neprasu daudz, tikai ikdienas steigā un sīkumos dzirdēt, ko es saku, ko es jūtu. Šorīt es varētu iztikt bez vārdiem, tikai ar vienu apskāvienu.

Lai paliek rīts, laiks dienu sākt, iet līdz ar sauli, pacelties augstumos. Es eju gar tirgu, ai, cik sarkani tomātiņi tur stāv, siekalas saskrien mutē, un es jau dodos tiem klāt. Uzrunāju pārdevēju, bet šī nekā, es saku vēlreiz: “Atvainojiet!” Un tikai pēc trešā mēģinājuma šī mani sadzird. Veselas divas savas dzīves minūtes esmu izniekojusi, saucot šo kundzi. Lai nu paliek, man vēl ir pārējās, kas gaida, lai tās izdzīvotu.

Drošu soli dodos iekšā klasē, visi smaida, es tāpat, visiem šodien labs garastāvoklis. Pienāku pie sava sola, grasos stāstīt, kā man šorīt gāja, bet nekā. Tur jau divas runā, nē, visas trīs, bet ja paskatās visapkārt, visi runā, visi vienā balsī, bet, kurš tad klausīsies, neviens cits citu nedzird. Pēc brīža es pievienojos šim pulim, kas dūc kā bišu strops, es sūdzos par pārdevējas izturēšanos, kaut šajā brīdī daru tāpat. Mani nedzird, un es atkal runāju sev. Tad iezogas domas, kāpēc vispār runāt, ja tevi neviens negrib sadzirdēt. Visi tikai grib izteikties, palielīties, pasūdzēties, papļāpāt, bet vairs nav neviena, kas gribētu sadzirdēt un saprast.

Lai paliek diena, nāk vakars, un saule var veldzēties jūrā, vēl brīdi tā zeltaina mirdz un noslīkst, lai rīt atkal atdzimtu. Es dzirdu kā pukst mana sirds, un gribu, lai to sadzirdi arī tu. Lai visa pasaule dūc kā spiets un protestē. Es gribu, lai tikai tu mani sadzirdi, tad es varēšu kļūt mēma un lidot pie putniem, ja vien tu aizvien mani sadzirdēt spēsi.

(368 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	5	Temats izprasts, patstāvīgas domas, spriedumi, atziņas, vērtējums. Temata risinājums – radošs.
Argumentācija	5	Rakstītājs ar mērķtiecīgi izvēlētu faktu materiālu un savu attieksmi spējis atklāt un pierādīt tematu. Tieši personiskā attieksme un subjektīvais pārdzīvojums aktualizējis sabiedrības savstarpējās komunikācijas problēmas.
Apjoms	2	100% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	2	Ievērotas rindkopas.
Secīgums	3	Darba kompozīcija pilnībā atbilst pārsprieduma uzbūvei. Mērķtiecīgi atklāta doma.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	3	Tematam atbilstoša valoda, pamatā gramatiski pareizi veidoti dažādu konstrukciju teikumi.
Stils	2	7 stila kļūdas.
Ortogrāfija un interpunkcija	6	Ortogrāfijas kļūdu nav. 5 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	28	82% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā

Interpunkcijas kļūdas

1. *..jūtu ___pakrūtē kaut kas ieduras..*
2. *.. vienīgais, ko saņemu pretī ___ ir vārdi..*
3. *..bet ___ja paskatās visapkārt, visi runā..*
4. *..bet, kurš tad klausīsies..*
5. *Es dzirdu ___ kā pukst..*

Stila kļūdas

1. *Es bļauju..*
2. *..ēju stāstīt savu sāpi..*
3. *..ir tūkstoš pielietojumu..*
4. *..runāt ar mašīnu, kurai ir ieprogrammētas atbildes..*
5. *..bet šī nekā, es saku vēlreiz..*
6. *..neviens cits citu nedzird.*
7. *..mani sadzirdēt spēsi.*

Skolēns E

Personības pretrunas Regīnas Ezeras darbā “Aka.”

Dzīvē, katrs mēs esam personība. Mēs esam, kas īpašs, neatkārtojams. Mēs tiecamies un cenšamies sasniegt arvien augstākus mērķus. Mēs gribam, lai mūs, kāds pamana ar labiem darbiem vai vārdiem. Taču dažkārt, mēs nonākam pretrunā vienam ar otru. Rodas nesaskaņas, interešu konflikti. Tādas personības pretrunas, es saskatu Regīnas Ezeras darbā “Aka.”

Šajā darbā autore ir aprakstījusi daudz savu varoņu dzīvesstāstus. Ik viens no viņiem romānā ieņem savu vietu, pilda savu dzīves uzdevumu un ir liela personība. Laura, šī trauzlā, mīlestības, sapratnes alkstošā būtne, tiecas pēc mīlestības kā plaukstošs zieds pēc siltuma un saules. Rūdolfs, labsirdīgais ārsts, kurš arī bēgot no dzīves likstām dodas uz laukiem pie dabas. Itkā nejaušība saved abus kopā Lauru un Rūdolfu.

Abu mīlestība ir nolemta nebūtībai, jo viņiem nav nākotnes. Laura nekad nespēs piedot sev, ja nebūs darījusi visu sava vīra Riča labā. Tā nonākot pretrunā pašai ar sevi. Jo sirds vēlas mīlestību, bet prāts saka, ka tad viņa būs noziegusies pret vīru. Arī viņas māsa Zenta negrib saprast, kāpēc Laura rīkojas tieši tā, jo nākotnes Tomariņu mājās vienalga nebūs. Rūdolfs Lauru mīl. Arī māsas nonāk pretrunās, jo Laura ir klusa, visu piedoša būtne, bet Zenta ir ātras dabas cilvēks. Ričs un Zenta, brālis un māsa, arī tiek parādīti darbā nekopīga tēva bērni. Abu bērnu māte dzīvo mājā, kuras īpašnieks nogalināja Zentas tēvu. Tā ir Riča tēva māja. Vai varbūt, kas briesmīgāks, jo Zentai ir jāpieņem tas viss, it kā jāpiedod mātei, ka pieņēmusi tādu lēmumu. Šeit ir ļoti lielas pretrunas varoņu personībās. Spilgti tās parādās darba beigās, kad Zenta sasiņ visu Tomariņu iedzīvi. Nekas jau nemainīsies no tā, Zenta jau tikai izgāž savu žulti uz materiālajām vērtībām, bet dzīve jau no tā nekļūs labāka.

Regīna Ezera darbā tikpat lielu personību ir parādījusi arī abu Lauras un Riča bērnus Māri un Daigu.

Daiga ir klusiņa un ļoti līdzinās mātei, un savas sāpes izsāp pie sevis. Turklāt Māris ir ļoti ātrs, ziņkārīgs puika. Viņš dzīvē grib visu uzzināt. Abi bērni darbā ļoti bieži nonāk pretrunās. Ja māsa, ko negrib, tad brālītis jebkādiem līdzekļiem centīsies darīt pretēji. Mārim patīk Rūdolfs, un tā kā puika savu tēvu nemaz nav redzējis, viņš sākumā nodomā, ka Rūdolfs ir viņa tēvs. Daiga ir piesardzīga un visus nelaiž sev klāt. Tādas spilgtas personības autore ir parādījusi savā darbā, kuras bieži viena ar otru ir nonākušas pretrunās.

Pašā būtībā mēs visi esam nonākuši pretrunās. Cik labi, ja ir grāmatas, kurās varam smelties dzīves gudrības, un varbūt dzīvē nepieļaut tās kļūdas, ko ir pieļāvuši grāmatas varoņi! Esmu laimīga, ka dzīvoju tajā laikmetā, kad grāmata bija kas īpašs. Žēl šodienas bērnu, kuriem grāmatas liekas neinteresantas, bet visu pārņēmusi ir mūsdienu tehnoloģija. Cilvēki bieži nonāk personības pretrunās, ja nav grāmatu, no kurām varētu paņemt sev ko noderīgu.

(448 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	2	Temata virspusēja sapratne, novirze no temata. Rakstītājs atklāj ne tikai iekšējo konfliktu Laurā, bet arī pretrunas starp citiem varoņiem.
Argumentācija	2	Pārspriedumā izmantoti vispārīgi spriedumi. Ir faktu kļūdas (Vija, nevis Zenta. Zaiga, nevis Daiga).
Apjoms	2	112% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	1	Daļēji ievērotas rindkopas. Vietām nepamatots dalījums.
Secīgums	2	Darbs plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	2	Tematam atbilstoša valoda, pamatā gramatiski pareizi veidoti dažādu konstrukciju teikumi
Stils	0	27 stila kļūdas.
Ortogrāfija un interpunkcija	0	3 ortogrāfijas kļūdas. 13 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	11	32% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā

Ortogrāfijas kļūdas

1. *Ik viens*
2. *Itkā*
3. *varbūt (vai var būt kas briesmīgs)*

Interpunkcijas kļūdas

1. *..Regīnas Ezeras darbā "Aka_."*
2. *Dzīvē_ katrs mēs..*
3. *Mēs esam_ kas īpašs..*
4. *Mēs gribam, lai mūs_ kāds pamana..*
5. *Taču dažkārt_ mēs nonākam pretrunā vienam ar otru.*
6. *Tādas personības pretrunas_ es saskatu..*
7. *Rūdolfš, labsirdīgais ārsts, kurš arī_ bēgot no dzīves likstām _ dodas uz laukiem..*
8. *Itkā nejaušība saved abus kopā _ Lauru un Rūdolfu.*
9. *Vai varbūt_ kas briesmīgāks..*
10. *Regīna Ezera darbā tikpat lielu personību ir parādījusi arī abu _ Lauras un Riča _ bērņus Māri un Daigu.*
11. *Ja māsa_ ko negrib..*
12. *..un _ tā kā puika savu tēvu nemaz nav redzējis..*
13. *Pašā būtībā_ mēs visi esam nonākuši pretrunās.*

Stila kļūdas

1. *..katrs mēs esam personība. Mēs esam, kas īpašs.. Mēs tiecamies.. Mēs gribam..*
2. *Mēs gribam, lai mūs, kāds pamana ar labiem darbiem vai vārdiem.*
3. *..mēs nonākam pretrunā vienam ar otru.*
4. *Šajā darbā autore ir aprakstījusi daudz savu varoņu dzīvesstāstus.*
5. *Ik viens no viņiem romānā ieņem savu vietu, pilda savu dzīves uzdevumu un ir liela personība.*
6. *..nolemta nebūtībai..*
7. *Laura, šī traušlā, mīlestības, sapratnes alkstošā būtne, tiecas pēc mīlestības kā plaukstošs zieds pēc siltuma un saules.*
8. *..dodas uz laukiem pie dabas.*
9. *..visu sava vīra Riča labā. Tā nonākot pretrunā..*
10. *..pašai ar sevi. Jo sirds vēlas mīlestību..*

-
11. *Laura ir klusa, visu piedoša būtne..*
  12. *Ričs un Zenta.. tiek parādīti darbā nekopīga tēva bērni.*
  13. *Abu bērnu māte dzīvo mājā..*
  14. *..Zentai ir jāpieņem tas viss, it kā jāpiedod mātei, ka pieņēmusi tādu lēmumu.*
  15. *Šeit ir ļoti lielas pretrunas varoņu personībās.*
  16. *..Zenta jau tikai izgāž savu žulti uz materiālajām vērtībām..*
  17. *Regīna Ezera darbā tikpat lielu personību ir parādījusi..*
  18. *Daiga ir klusiņa un ļoti līdzinās mātei, un savas sāpes izsāp..*
  19. *..klusībā pie sevis.*
  20. *..pie sevis. Turklāt Māris ir ļoti ātrs, ziņkārīgs puika.*
  21. *Abi bērni darbā ļoti bieži nonāk pretrunās.*
  22. *Daiga ir piesardzīga un visus nelaiž sev klāt.*
  23. *..bieži viena ar otru ir nonākušas pretrunās.*
  24. *Pašā būtībā, mēs visi esam nonākuši pretrunās.*
  25. *..varbūt dzīvē nepieļaut tās kļūdas, ko ir pieļāvuši grāmatas varoņi!*
  26. *Esmu laimīga, ka dzīvoju tajā laikmetā, kad grāmata bija kas īpašs.*
  27. *..grāmatas liekas neinteresantas, bet visu pārņēmusi mūsdienu tehnoloģija.*

Skolēns F

Personības pretrunas Rūdolfa Blaumaņa darbā “Purva bridējs”.

Ar ko mēs esam atšķirīgi cits no cita? Kas mūs padara unikālus? Jā, tā ir mūsu personība un raksturs, kas katram ir citādāka. Katrs cilvēks ir unikāls, katram ir savs raksturs un īpašības. Cilvēks atklājas tikai dažādās dzīves situācijās. Ikvienam cilvēkam ir tā saucamās apslēptās īpašības. Nevienam nevar būt pilnībā drošs par savu būtību. Dažādās situācijās mēs sevi atklājam citādāku, tāpēc par citu cilvēku mēs nekad nevaram visu zināt.

Cilvēkam ir ļoti daudz slēpto būtību. Šādu cilvēku īpašību izmanto daudzi autori, piemēram, Anna Skaidrīte Gailīte, Eduards Veidenbaums u.c., lai savos darbos panāktu interesantumu un spraigumu. Savos darbos ļoti spilgti personības tēlo Rūdolfs Blaumanis. Izcilākais šāda veida darbs ir “Purva bridējs”.

Manuprāt, galvenā noveles varone Kristīne ir arī spilgtākais darba tēls. Darbā atklātās Kristīnes īpašības un personības pretrunas ir ļoti aktuālas arī mūsdienās. Kristīnes personība manevrē starp jūtām un prātu. Kristīnes mīļotais ir Edgars. Viņa labprāt visu atlikušo dzīvi pavadītu ar Edgaru. Kristīne ir mīļa un laipna pret Edgaru. Viņa sarkst un bālē, kad ierauga vai domā par Edgaru. Šajā brīdī galvenās ir jūtas. Taču ar prātu Kristīne saprot kāds patiesībā ir Edgars. Viņa redz, ka Edgaram patīk iedzert un ka viņš netur savus dotos solījumus. Kristīnē valda “karš” starp prātu un jūtām. Vienā brīdī viņa var būt mīļa un laipna pret Edgaru, bet citā, kad viņš atnāk, piemēram, piedzēries, asa un noraidoša. Šāda personība Kristīni kavē pieņemt izšķirošo lēmumu – būt vai nebūt kopā ar Edgaru.

Kā ikvienā cilvēkā, arī manī reizēm valda personības pretrunas. Mēdz teikt, ka cilvēka raksturs vai personība ir atkarīgs no situācijas. Parasti dzīvē esmu diezgan kautrīgs un mazrunīgs cilvēks, bet ir bijuši gadījumi, kad, satiekot mazpazīstamu cilvēku, esmu ļoti atvērta un runīga. Tas notiek automātiski, jo vizuāli novērtēju kāds ir cilvēks. Taču iekšēji ir valdījušas arī pretrunas, kad nezinu kāda būs mana rīcība, jo, manuprāt, gandrīz viss ir atkarīgs no otra cilvēka. Ne velti ir teiciens – kāds būsi pret citiem, tādi citi būs pret tevi.

Katrs cilvēks ir unikāls ar savu būtību, bet būtība ir unikāla ar savu spēju mainīties. Savus raksturus un īpašības mēs pielāgojam attiecīgajai situācijai, bet gadās, ka rodas iekšējās pretrunas, kas vienmēr kavē procesa attīstību. Lai gan Rūdolfa Blaumaņa darbā “Purva bridējs” Kristīna izvēlējās sekot jūtām, viņa visu laiku valdīja iekšējās būtības pretrunas par to, kā izturēties pret Edgaru – būt mīļa sieva vai rāt viņu par kļūdām.

(385 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	2	Temata virspusēja sapratne, novirze no temata.
Argumentācija	2	Pārspriedumā izmantoti vispārīgi spriedumi, faktu materiāls nespēj atklāt un pierādīt izvēlēto tematu.
Apjoms	2	100% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	2	Ir ievērotas rindkopas.
Secīgums	2	Darbs ir plānveidīgs, bet pietrūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē. Vietām vājš saistījums starp rindkopām.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	1	Ierobežots vārdu krājums, tā lietojums sagādā grūtības atsevišķu domu uztverē. Vienveidīgas konstrukcijas teikumi.
Stils	0	19 stila kļūdas.
Ortogrāfija un interpunkcija	6	2 ortogrāfijas kļūdas. 3 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	17	50% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā

Ortogrāfijas kļūdas

1. *Pieņem__ (lēmumu)*
2. *Kristīnā*

Interpunkcijas kļūdas

1. *..Kristīne saprot __ kāds patiesībā ir Edgars.*
2. *.. jo vizuāli novērtēju __ kāds ir cilvēks.*
3. *.. kad nezinu __ kāda būs mana rīcība..*

Stila kļūdas

1. *..unikālus.. unikāls..*
2. *..personība un raksturs, kas katram ir citādāka.*
3. *..raksturs.. raksturs..*
4. *..cilvēks.. cilvēkam..*
5. *..cilvēkam ir tā saucamās apslēptās īpašības.*
6. *..daudz slēpto būtību. Šādu cilvēku īpašību..*
7. *..Rūdolfš Blaumanis. Izcilākais šāda veida darbs..*
8. *..galvenā noveles varone Kristīne ir arī spilgtākais darba tēls.*
9. *Kristīne.. Kristīne..*
10. *Edgars.. Edgars..*
11. *Kristīnes personība manevrē..*
12. *..pieņem izšķirošu lēmumu..*
13. *..cilvēka raksturs vai personība ir atkarīgs no situācijas.*
14. *Tas notiek automātiski..*
15. *Katrs cilvēks ir unikāls ar savu būtību, bet būtība ir unikāla ar savu spēju mainīties.*
16. *Savus raksturus un īpašības mēs pielāgojam attiecīgajai situācijai..*
17. *..iekšējās pretrunas, kas vienmēr kavē procesa attīstību..*
18. *..visu laiku valdīja iekšējās būtības pretrunas par to..*
19. *..būt mīļa sieva vai rāt viņu par kļūdām.*

Skolēns G**Personības pretrunas Rūdolfa Blaumaņa darbā “Salna pavasarī.”**

Lasot Rūdolfa Blaumaņa darbu “Salna pavasarī”, kā ar nazi sirdī iedūra skaudrais Lienas un Andra mīlas stāsta gals. Spārnotās cerības un rožaino nākotni kā ar izkapti nopļāva Lienas pārsteidzošais, sirdi stindzinošais paziņojums – nomest malā savas un Andra jūtas, ar kājām sabradāt patiesu, šķīstu mīlestību, lai padotos naudas un mantas kāres varai. Es domāju, ikvienam sirds sažņaudzās mirklī, kad Andram tika paziņota šī sirdi plosošā ziņa – viņa izredzētā ir pārdevusi savu mīlestību pret Andri par pārticīgu, labi nodrošinātu dzīvi kopā ar vecu, sagrabējušu, toties naudīgu vīrieti – Vēveru. Vai gan vienā personā var mājot siltas, patiesas jūtas, mīlestība, un aukstasinīga kāre pēc mantas un ietekmes? Lienas personībā ir apvienotas divas pretrunas – ilgas pēc laimīgas dzīves kopā ar mīļoto cilvēku un ilgas pēc naudas.

Liena – cilvēks ar maīgu, jūtīgu dvēseli, kurā virmo romantika un sapņi. Kas gan var būt labāks kā domas par nākotni, kuru varēs pavadīt mīlotā cilvēka skavās un vecumdienas sagaidīt ar laimīgu, piepildītu dzīvi? Vai var būt uz šīs pasaules vēl patīkamākas sajūtas nekā mīlestība, kad skudriņas skrien pār muguru no mīlotā skatienu vien un vēderā lido taureņi no domas par savas sirds otru pusīti? Liena – krietna un godīga, tikumīga, pat kautra jauna sieviete, kurai viss mūžs vēl priekšā, ko varētu labi pavadīt kopā ar Andru – mīli strādāt plecu pie pleca, mīlestībā un Dieva svētībā audzināt mīlestības vislabākos augļus – bērņus. Kas gan vēl varētu būt labāks par to? Liekas, ka gaidāma saulaina nākotne Lienai un Andram, bet tam nebija lemts notikt, jo Liena pārkāpa savas morāles normas, apmulsumā no daudzsološās mantības un savā jaunības maksimālismā, alkās pēc kaut kā dzīvē nepiepildīta, pārdeva savu dvēseli naudas velnam, taču kā skan populārajā dziesmā: “Bez mīlestības viss ir mazs.”

Lienai un daudzām jaunām sievietēm dzīvē nākas izšķirties starp mīlestību un ērtībām. Dzīvot labi – tas ir viens no galvenajiem jautājumiem, kas dzīvē neliek mieru nevienam un liek domāt, kā tad to dzīvi var darīt labāku, pilnveidot. Lienai bija divi izvēles varianti – pavadīt dzīvi kopā ar īsto, vienīgo mīlestību, vai to piepildīt ar naudu un visu pārējo, kas no tās izriet un ir atkarīgs – laba māja, saimniecība, vara, pārticīga dzīve un ietekme. Mēdz teikt, ka mīlestība ir kā sāls ēdienā – gatavojot ēdienu, bez sāls visbiežāk var iztikt, tāpat arī laulībā, ģimenes dzīvē, var iztikt bez mīlestības. Es nedomāju, ka Liena pareizi rīkojās nododot savu un Andra mīlestību un pazudinot visu, kas viņas dzīvē ir bijis līdz šim. Bet, varbūt, viņa pareizi darīja? Atbilde vien zināma katram pašam. Īstās laimes rādītāji ir rodami vien katram pašam savā sirdī. Katram par šo tēmu – mīlestība vai nauda – ir savs viedoklis. Var jau būt, ka Lienas izvēle ir pareiza, jo mīlēt jau var arī pārstāt un ir latviešiem teiciens: “Kur nabadzība pa durvīm iekšā, tur mīlestība pa logu ārā.”

Rūdolfa Blaumaņa novelē “Salna pavasarī” Liena kā salna pavasarī nosaldēja Andra mīlestības ziedus, lai nodrošinātu sev pārtikušu dzīvi kopā ar veco Vēveru. Viņa cerēja, ka viņš drīz aizies aizsaulē un viņa atkal būs kopā ar savu mīļoto, jo “vecā mīlestība nerūs”. Bet, vai Andrs vairs gribēs par sievu sievieti, kas spēja viņu nodot un atteikties no viņa šķīstās mīlestības naudas dēļ? Man liekas, nekas nespēs dziedināt Andra salauzto sirdi.

(519 vārdi)

VĒRTĒJUMS

Kritērijs	Punkti	Komentārs
Temata izpratne	3	Daļēji atklāts temats, novirze no temata, runājot par Lienas izvēli, nevis uzsverot būtisko – personības pretrunas. Darbā neveikli un trafareti spriedumi.
Argumentācija	3	Skolēns ar izmantoto faktu materiālu un savu attieksmi spējis parādīt, ka prot orientēties tematā. Ir 2 faktu kļūdas (Mālnieks, nevis Vēvers. Liene, nevis Liena.).
Apjoms	1	130% no noteiktā apjoma.
Rindkopas	1	Daļēji ievērotas rindkopas.
Secīgums	2	Darbs plānveidīgs, bet nepamatoti plašs ievads.
Vārdu krājums, teikumu konstrukcijas	2	Tematam atbilstoša valoda, pamatā gramatiski pareizi veidoti dažādu konstrukciju teikumi.
Stils	0	22 stila kļūdas.
Ortogrāfija un interpunkcija	3	1 ortogrāfijas kļūda. 10 interpunkcijas kļūdas.
Kopā	15	44% no maksimālās punktu summas.

Vērtētās kļūdas skolēna darbā

Ortogrāfijas kļūdas

1. (pret) *Andri*

Interpunkcijas kļūdas

1. *..darbā "Salna pavasarī."*
2. *..jūtas, mīlestība, un aukstasinīga kāre..*
3. *..kautra __ jauna sievieta..*
4. *..alkās pēc kaut kā dzīvē nepiepildīta, pārdeva..*
5. *..pavadīt dzīvi kopā ar īsto, vienīgo mīlestību, vai to piepildīt ar naudu..*
6. *..tāpat arī laulībā, ģimenes dzīvē, var iztikt bez mīlestības.*
7. *..Liene pareizi rīkojās __ nododot savu un Andra mīlestību..*
8. *Be, varbūt, viņa..*
9. *..mīlēt jau var arī pārstāt __ un ir latviešiem teiciens..*
10. *..Be, vai Andrs..*

Stila kļūdas

1. *..kā ar nazi sirdī iedūra.. stāsta gals.*
2. *..nākotni kā ar izkapti nopļāva..*
3. *..pārsteidzošais, sirdi stindzinošais paziņojums..*
4. *..nomest malā.. jūtas..*
5. *..mantas kāres varai.*
6. *..sirdi plosošā ziņa..*
7. *..pārdevusi savu mīlestību pret Andri par pārticīgu, labi nodrošinātu dzīv..i*
8. *..sagrabējušu.. vīrieti..*
9. *..aukstasinīga kāre..*
10. *..dvēseli, kurā virmo romantika un sapņi..*
11. *Kas gan var būt labāks kā domas par nākotni, kuru varēs pavadīt mīlotā cilvēka skavās..*
12. *..vecumdienas sagaidīt ar laimīgu, piepildītu dzīvi?*
13. *..uz šīs pasaules..*
14. *..vēderā lido taureņi no domas par savas sirds otru pusīti?*
15. *Kas gan vēl varētu būt labāks par to?*
16. *..apmulsumā no daudzsološās mantības..*

-
-
17. *..nākas izšķirties..*
  18. *Dzīvot labi – tas ir viens no galvenajiem jautājumiem, kas dzīvē neliek mieru nevienam un liek domāt, kā tad to dzīvi var darīt labāku, pilnveidot.*
  19. *..piepildīt ar naudu un visu pārējo, kas no tās izriet..*
  20. *Dzīve..dzīve..*
  21. *Katram pašam..katram pašam..*
  22. *Īstās laimes rādītāji ir rodami vien katram pašam savā sirdī.*